

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

קריאה דיאלוגית מונחית של ספר בכיתה

תוכנית הוראה לכיתות א
לקריאה דיאלוגית של הספרים:

הנקודה

הצבעים בשביתה

כך ולא כך

פיתוח והובלה של התוכנית: ד"ר לימור קולן, מפמ"ר עברית בגיל הרך וביסודי

פיתוח יחידת ההוראה לכיתות א: ד"ר בתיה אפלפלד, מדריכה ארצית, צוות הפיקוח על

הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית, אגף שפות

יעוץ פדגוגי: שרית תורג'מן יפה, מרכזת SEL בתחומי הדעת, שפ"י והמזכירות הפדגוגית

תשפ"ד 2024

עמודים

תוכן עניינים

4	הקדמה
5	יחידות הוראה
6	הנקודה, מאת פיטר רינולדס
18	הצבעים בשביתה, מאת אוליבר ג'פרס
22	כך ולא כך (בתוך הספר דירה להשכיר, מאת לאה גולדברג
25	העשרה
	וינסנט ואן גוך, דיוקן של אמן, מאת בראונרידג לוס
	פרידה קאלו, דיוקן של אמנית, מאת בראונרידג לוס
26	פעילות מסכמת – תערוכת יצירות

קריאה דיאלוגית מונחית של ספרים עם התלמידים בכיתה

הקדמה

קריאה דיאלוגית מונחית של ספרים עם תלמידים בכיתה היא חלק מתוכנית הלימודים להוראת הספרות ולקידום האוריינות הלשונית. התוכנית כוללת שגרות של קריאה מונחית של ספרים מומלצים לילדים. ומטרותיה הן:

- * הנאה מקריאה של ספרים ועידוד קריאה
- * פיתוח כישורי השיח וההבעה: דיאלוגיות בשיחה ושיח מורחב
- * הרחבת אוצר מילים וידע לשוני
- * קידום שטף קריאה והבנת הנקרא
- * עידוד כתיבה
- * הרחבת ידע תוכן וסקרנות אוריינית
- * טיפוח ההון התרבותי

הספרים מעמיקים את ההיכרות של הילדים עם עצמם ועם עולמם ובה בעת מרחיבים את אופקיהם. כיוון שהסיפורים עוסקים גם ביחסים בינאישיים ובסוגיות ערכיות, ניתן לקדם באמצעותם למידה חברתית-רגשית – לפתח מודעות עצמית, הבנה חברתית, אמפתיה וערכים.

הקריאה המונחית מבוססת על הגישה הדיאלוגית בהוראה ומעמידה במרכז המפגש עם הספר את השיח הדיאלוגי – בין הילדים לסיפור, בין הילדים למורה ובין הילדים לבין עצמם. המורה המנחה את הקריאה של הספר ממלא תפקיד של סוכן שיח. כקורא מנוסה ומיומן, הוא מאתר הזדמנויות לשיח ויוזם אותו באופן מכוון – במהלך הקריאה ולאחריה.

[להרחבה ראו [קריאה דיאלוגית של ספרי ילדים ונוער – מודל הוראה הוליסטי, הנחיות](#)]

ודגשים

קריאה דיאלוגית מונחית של ספרים

יחידת הוראה לכיתות א

תוכנית ההוראה כוללת סדרה של מפגשים אורייניים שבהם קוראים ספרים עם הילדים. נצא למסע ספרותי-אומנותי דרך ספרי ילדים, ובו נהנה מקריאה דיאלוגית שיתופית של ספרים מרתקים, שבעקבותיהם נלמד על אומנות ועל אומנים ונתנסה במגוון פעילויות חווייתיות. לרשותכם שלוש יחידות שפותחו בהתאמה לספרים שנבחרו ובהתאמה לגיל הילדים. הקדישו כשבוע לכל ספר. נחתום את המסע האומנותי-ספרותי בהקמת תערוכה של יצירות הילדים. מומלץ לפתוח את היחידה עם הספר **הנקודה**, כיוון שהוא מסתיים בתערוכה בית ספרית. כך נוכל להעלות את רעיון התערוכה עוד בתחילת התהליך. מצורפות המלצות לספרים להעשרה. הספרים מספרים את סיפורם המרתק של האומנים, והם מלווים בתמונות ובאיוורים מרהיבים. למידה מהנה!

ספרי הקריאה

שם הספר	הוצאה	גרסה דיגיטלית
הנקודה מאת פיטר רינולדס	הוצאת כנרת זמורה דביר	לא
הצבעים בשביתה מאת אוליבר ג'פרס	הוצאת משכל	לא
כך ולא כך (בתוך הספר דירה להשכיר) מאת לאה גולדברג	הוצאת ספרית פועלים	לא
העשרה		
וינסנט ואן גוך, דיוקן של אמן מאת בראונרידג לוס	הוצאת צלטנר	לא
פרידה קאלו, דיוקן של אמנית מאת בראונרידג לוס	הוצאת צלטנר	לא

הנקודה

מאת: פיטר רינולדס

כנרת-זמורה-ביתן-דביר הוצאה לאור, 2008

תקציר

עמליה חושבת שהיא אינה יודעת לצייר ולכן היא משאירה את הדף ריק. המורה לאומנות מבקשת מעמליה לעשות רק סימן ולראות מה יקרה. עמליה לוקחת לידיה טוש, לוחצת אותו על הדף ומגישה למורה. המורה מתבוננת בנקודה שנוצרה בתשומת לב ומבקשת מעמליה לחתום את שמה. כעבור שבוע, כשעמליה נכנסת לכיתה האומנות, היא מופתעת לגלות את הנקודה שלה במסגרת זהב מהודרת. עמליה מחליטה שהיא יכולה לצייר נקודה מוצלחת יותר ומתחילה לצייר עוד ועוד נקודות בשלל צבעים ובכל מיני דרכים. מה שהחל כסימן קטן על דף הופך עד מהרה לעשייה אומנותית ענפה ומגוונת ששיאה בתערוכה בית ספרית.

תיאור הפעילות

יחידת ההוראה העוסקת בספר **הנקודה** וכוללת שלב של קריאה דיאלוגית שיתופית ופעילויות בעקבות הקריאה. להלן מבנה יחידת ההוראה:

1. פעילות טרום-קריאה
2. הנחיות לקריאה דיאלוגית של הספר
3. קריאה חוזרת והעמקה בסיפור
4. הצעות לפעילויות בעקבות הקריאה – מגוון פעילויות לבחירה

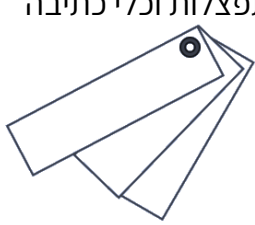
הנקודה

קריאה דיאלוגית מונחית

חומרי הוראה ולמידה	הצעות לפעילות
	<u>פעילות טרום-קריאה</u> לפני שנציג את הספר, נשאל: האם אתם אוהבים לצייר? למה אתם אוהבים לצייר? מה אתם מציירים? בהמשך נציג בפני הילדים את כריכת הספר. נקרא את הכותרת, נתבונן באיור ונשער מה יסופר בסיפור.
1. עותקים של הספר כמספר הילדים או לקריאה בזוגות. חשוב שהתלמידים יוכלו לעיין בספר בזמן ההקראה. 2. מסמך "קריאה דיאלוגית מודל הוראה הוליסטי – הנחיות ודגשים".	<u>הנחיות לקריאה דיאלוגית של הספר</u> הספר הנקודה הוא פיקצ'ר בוק (picture book), כלומר ספר שהאיורים בו ממלאים תפקיד מרכזי ביצירה והכרחיים להבנתה. לכן חשוב להראות לילדים את האיורים תוך כדי ההקראה ולספק להם פרק זמן סביר להתבוננות. כדאי שהקריאה הראשונה בספר תהיה רציפה ולא תופרע על ידי שאלות מצדכם או מצד הילדים. בהקראה השנייה של הסיפור ניתן לעצור ולשוחח על מה שקראנו. ראו שאלות אפשריות בסעיף הבא.
<u>קריאה חוזרת והעמקה בסיפור</u> הנה כמה שאלות שניתן לשאול על הסיפור (שימו לב – סדר השאלות תואם את סדר ההתרחשויות בסיפור. כדאי לשאול על-פי הסדר המוצע כאן): ○ בתחילת הסיפור עמליה השאירה את הדף שלה ריק לגמרי. היא לא ציירה דבר. למה? <u>חיבור לחיי הילדים:</u> ○ מה היה הקושי של עמליה? ○ האם יש לכם הצעה לעמליה כיצד להתמודד עם הקושי? ○ לפעמים אנחנו לא מנסים להתמודד עם הקשיים או מוותרים מראש כי אנחנו בטוחים שלא נצליח. מה אתם אומרים – אולי כדאי בכל זאת לנסות? מדוע? ○ כשהמורה ביקשה מעמליה לעשות סימן על הדף, מה עשתה עמליה? (כדאי להתבונן באיור ולהתעכב על הבעת הפנים של עמליה, על הצבע העז שמקיף אותה וגם על צורתו.) ○ מדוע המורה ביקשה מעמליה לחתום על הציור?	
<u>חיבור לחיי הילדים:</u>	

○ האם אתם כותבים את שמכם על הציורים שלכם או על דברים שכתבתם? למה? נקרא שוב את העמוד שבו עמליה מגלה שהמורה מסגרה את הנקודה שלה. <u>נשאל:</u> מה לדעתכם הרגישה עמליה כשהיא ראתה את הנקודה שלה בתוך מסגרת זהב מפוארת?	
<u>חיבור לחיי הילדים:</u> <u>נשאל:</u> האם גם לכם עשו פעם הפתעה נעימה? מה הרגשתם?	
○ נתעכב על העמוד שבו כתוב "עמליה יצרה נקודה בלי שציירה נקודה" ונתבונן באיור. <u>נשאל:</u> מה עמליה עשתה כאן? איך היא יצרה נקודה בלי לצייר נקודה? בתערוכת האמנות של בית הספר עמליה פגשה ילד קטן שאמר לה שהוא לא יכול לצייר. מה עמליה עשתה? זה מזכיר לי מישהי אחרת, גם לכם? (מטרת השאלה היא לגרום לילדים להבחין שעמליה עודדה את הילד ליצור כפי שהמורה לאומנות עודדה אותה קודם לכן).	
<u>הצעות לפעילויות בעקבות הקריאה</u>	
הנקודה שלי נציע לילדים ניירות בגדלים ובמרקמים שונים ומגוון חומרי יצירה. נבקש מכל תלמיד לצייר נקודה ולחתום את שמו. את הדף שעליו צוירה הנקודה ניתן להדביק על דף קשיח גדול יותר, וכך ליצור מסגרת.	חומרי יצירה מגוונים: נצנצים, צמר גפן, צבעי פנדה ועוד. דפי ציור בגדלים ובמרקמים שונים.
הנקודות שלנו נסביר לילדים שאנחנו מתכוונים להכנת יצירה משותפת. כל ילד יצייר נקודה (בקוטר 3 ס"מ לפחות) ויגזור אותה. את הנקודות של כולם נדביק על בריסטול משותף. כל ילד יקבע את מיקום הנקודה שלו, ורק בתנאי שלא תודבק על גבי נקודה אחרת.	
לצייר בלי לצייר נזכיר לילדים שעמליה "יצרה נקודה בלי שציירה נקודה" (מומלץ להתבונן שוב בעמוד הרלוונטי בספר). נבקש מהם לצייר נקודה או כל דבר אחר (למשל, לצייר בננה בלי לצייר בננה) באותה שיטה ולחתום.	
"כל ההתחלות קשות" כדי להצליח צריך להעז. כדי להגיע למקום שאנחנו שואפים אליו, חייבים לעשות את הצעד הראשון בדרך. <u>שיח לבניית חוסן אישי</u> מומלץ לנהל את הפעילות בקבוצות קטנות כדי לאפשר יצירה של שיח אינטימי ולאפשר לכל הילדים לקחת בו חלק פעיל.	קישור ל<u>ספריית פיג'מה</u> – הצעה לפעילות לבניית חוסן אישי.

כרטיסיות עם משפטים מעוררי השראה: "אין דבר העומד בפני הרצון" רצועות של דפים, סיכות מתפצלות וכלי כתיבה 	ניזכר בסיפור של עמליה; מה היה הקושי שהיא חוותה? איך היא התמודדה עימו? מה סייע לה? (אצל עמליה גיבורת הסיפור, האמון של המורה הניע את תהליך היצירה שלה. בעקבות הניסיון היא למדה גם כיצד לעודד אחרים: להנחות אותם להסתכל על הצעד הקרוב ולהתקדם, נקודה אחר נקודה, צעד אחר צעד). <u>נאמר לילדים:</u> כדי להגיע למקום שאנחנו שואפים אליו, צריך להעז! לעשות את הצעד הראשון. לפעמים ההתחלות הן קשות, אך אחרי שמתחילים זה נעשה קל יותר. האם תוכלו לתת דוגמה למשהו שבחרתם לנסות אף-על-פי שקצת חששתם? זה יכול להיות משהו קטן, או משהו מ"פעם", כשהייתם קטנים יותר (למשל לעשות גלגלון, לפתור תרגיל בחשבון, לקרוא בקול, לרכוב על אופנים בלי גלגלים וכו'). איך הרגשתם? [יש לתת לגיטימציה למגוון הרגשות, למשל גם לחשש ולסיפוק. כדאי לתת שם לרגשות המתוארים ולנרמל אותם. חשוב לתת מקום גם לדוגמאות של מקרים שלא הצליחו - להדגיש את עצם הניסיון ולחזק את הבחירה לנסות, גם אם לא תמיד מצליחים]. <u>נאמר לילדים:</u> אנחנו מסוגלים להרבה יותר ממה שנדמה לנו. נסו לחשוב על תחום שבו אתם מרגישים שאתם מצליחים ועל תחום שבו אתם מרגישים פחות מצליחים. אפשר להציע לכל ילד להציג בפנטומימה את התחום שבחר ושאר הילדים ינסו לנחש. נבחין בדמיון ובשוני בין הילדים – ילדים הדומים בתחומים שבהם הם חווים הצלחות ובתחומים שמאתגרים עבורם, וילדים השונים זה מזה בתחומים אלו, ונשוחח על כך. נכין יחד אוסף של מילים מעודדות. כל ילד יכין מניפה של מילים מעודדות. נסח יחד משפט מעודד, למשל: "אין דבר העומד בפני הרצון!"
---	---

מצגת – <u>נקודות באומנות</u> צבעי פנדה, מצבעים (טושים) דפי ציור מחשב, מקרן מראה	נקודות באומנות נספר לילדים כי במפגש נכיר נקודות באומנות. נציג את שקף 2 – נתבונן ביצירות. בשלב זה נציע לילדים להתבונן ביצירות ולהגיב באופן חופשי. <u>אפשר לשאול</u>: מה אתם רואים? מה מיוחד ביצירות הללו? שקף 3 – נתבונן ביצירה של דמיאן הירסט נאפשר זמן התבוננות ביצירה וזמן לתגובה באופן חופשי. נשתף את הילדים בפרטים מעניינים על היוצר ועל יצירתו (הפריטים מופיעים במצגת). <u>נשאל</u>: 1. מה אתם רואים? נסו לתאר. 2. איזו תחושה מתעוררת בכם כשאתם מתבוננים ביצירה? (תשובות אפשריות: קשה להתרכז ולמקד את המבט, אנחנו כצופים הולכים לאיבוד; זה מרתק, זה מעניין, זה מרגיע). 3. לפי מה דמיאן סידר את הנקודות? נסו לזהות את החוקיות שלפיה מאורגנות הנקודות ביצירה. (תשובות אפשריות: כל הנקודות באותו גודל, יש רווח זהה ביניהן אבל הגוון של הצבעים לא חוזר על עצמו). 4. האם הבחנתם בשתי יצירות המוצגות זו לצד זו במוזיאון? 5. במה הן דומות? נתבונן יחד בשקפים 4-5. נסב את תשומת לב הילדים לדגמי הנקודות וגם לנקודות החסרות. שקף 6 – נתבונן יחד ביצירתה של הציירת היפנית יאיוי קוסאמה. נבקש מהילדים לתאר מה הם רואים. <u>נשאל</u>: 1. איזו תחושה מתעוררת בכם כשאתם מתבוננים ביצירה? 2. מה גורם לתחושות הללו? (תשובות אפשריות: עומס, צבע, צורות...) 3. האם הייתם רוצים להיכנס לחדר הזה? 4. מה מיוחד ביצירה הזו? שקף 7 – נשווה בין שתי היצירות. <u>נשאל</u>:
--	--

	1. במה דומות שתי היצירות? 2. במה הן שונות? (ביצירה של יאיוי קוסאמה הנקודות גדולות וישנן נקודות בכמה גדלים, היא משתמשת בצבע אחד. לעומתה, דמיאן הירסט משתמש בצבעים שונים. יאיוי קוסאמה יצרה נקודות שממלאות את כל החדר וגם את הפסלים, לעומתה, דמיאן הירסט יצר נקודות רק על מצע הקנבס שתלוי על הקיר). אומנית הנקודות היפנית – יאיוי קוסאמה נכיר את אומנית הנקודות היפנית. יאיוי קוסאמה היא אומנית יפנית מפורסמת. ההשראה ליצירותיה היא החוויה של שהות בשמש, פתיחת העיניים וראיית נקודות של אור. בעבודותיה היא ממלאת את כל שטח הדף (וגם את החדר!) בנקודות. אפשר לצאת החוצה, להתבונן בשמש, לעצום עיניים ולפקוח אותן. מה הרגשתם? כך נוכל להבין מה קוסאמה הרגישה כמקור השראה ליצירותיה. אפשר לשתף את הילדים בכך שמשמעות השם יאיוי ביפנית היא "חיים מלאים". סקף 8 – דיוקן עצמי נתבונן בתמונתה של יאיוי קוסאמה ובציור שלה את עצמה. התבוננו בציור. מה אתם רואים? סקף 9 – נתבונן בציורים נוספים שבהם היא ציירה את עצמה. מהו דיוקן עצמי? כשאומן מצייר, מצלם או מפסל את עצמו אנחנו קוראים ליצירה 'דיוקן עצמי'. <u>הצעה לפעילות</u> הציעו לילדים לצייר את עצמם, את הפנים שלהם ואת הצוואר. אפשר להציע לילדים להתבונן במראה, לזהות מאפיינים ייחודיים ולנסות לתת להם ביטוי באמצעות צבע
--	---

	וסגנון הצביעה. חשוב לגלות רגישות ולא לעודד שיפוטיות בקרב הילדים ליצירות של עמיתיהם. סקף 10 – יצירה שיתופית התבוננו בתמונות. אלו הן שתי תמונות של אותו החדר. תמונה אחת 'לפני' ותמונה אחת 'אחרי'. מה קרה לחדר? בצד אחד אפשר לראות את החדר בגלריה (מקום המציגים בו יצירות אומנות). מה יש בחדר? החדר נמצא בגלריה באוסטרליה. קוסאמה חילקה למבקרים בתערוכה מדבקות צבעוניות, והם התבקשו להדביק אותן המדבקות היכן שהם רוצים; על הרהיטים, על הקירות, על הרצפה, על התקרה. כך הפך החדר הלבן כולו לצבעוני. יאיין קוסאמה יצרה יצירה מיוחדת בשיתוף הקהל. 1. מה דעתכם על הרעיון של קוסאמה? 2. האם הייתם רוצים להשתתף ביצירה שלה? <u>הצעה לפעילות</u> אפשר לאסוף חפצים שיצאו מכלל שימוש (בקבוקים, כיסאות, נעלים ועוד). כל ילד יבחר חפץ ויעטר אותו בנקודות. העיטור יכול להיות מתוכנן לפי דגם שחוזר על עצמו (למשל: ספירלה, רצפים, צורה גיאומטרית) או עיטור אקראי שאינו מתוכנן. אפשר ליצור עבודות אישיות או עבודה קבוצתית שיתופית. אומן הנקודות – רוי ליכטנשטיין סקף 11 – נתבונן ביצירה של רוי ליכטנשטיין. נבקש מהילדים להתייחס ליצירה ולתאר מה הם רואים. נלמד על יצירותיו של רוי ליכטנשטיין רוי ליכטנשטיין יוצר עבודות של צבע הנראות כמו הדפס המורכב מהמון נקודות. בהשראת טכניקת ההדפס שהשתמשו בה בעיתונים ובחברות קומיקס, הוא יוצר ציור שבו נקודות, בצפיפות משתנה יוצרות אפקטים של כתם. <u>נשאל:</u> 1. מה אתם רואים?
--	---

	נסו למצוא כמה שיותר דימויים ביצירה שהוא יצר (דמות, שמש, גלים, פלטת ציור, ארובות, עשן, עמוד יווני וכו'). 2. מה מיוחד ביצירה שלו? 3. מה דעתכם על הציור? נסב את תשומת ליבם של הילדים לבחירת הצבעים – צבעי יסוד: אדום, כחול, צהוב, שחור ולבן. סקף 12 – בצד ימין במצגת מופיע איור מתוך חוברת קומיקס שרוי קרא כשהיה ילד. זה היה המקור להשראה עבורו ליצירות שהוא יוצר. התבוננו באיור מתוך חוברת הקומיקס. נסו לספר את הסיפור. מדוע הדמות בוכה? על מה היא חושבת? בצד שמאל אפשר לראות את רוי ואת אחת מיצירותיו. נסו לספר את הסיפור שמופיע באיור. מי הדמות? על מה היא חושבת? התייחסו לבחירת הצבעים – מה מיוחד בהם? (אפשר להתייחס לכך שהצבעים הם צבעי יסוד: אדום, צהוב, כחול). שימו לב לקווים המתארים את הדמויות. קווים אלה מכונים 'קווי מתאר' – קו שמקיף את הדמויות השונות ביצירה. סקף 13 – נתבונן ביצירתו של דמיאן הירסט "פריחת הדובדבן". נתבונן בציור הגדול והעצום שהוא צייר. ציוריו הגדולים מורכבים מענפים, מחותמות של עלים ומכתמי צבע עגולים המזכירים את הפריחה. פריחת הדובדבן בטבע היא קצרה וצבעונית מאוד. <u>נשאל:</u> כמה צבעים וגוונים שונים אתם מזהים בציור? מהי האווירה בציור? איזו תחושה היא מעוררת בכם? אפשר להתבונן בתמונות של פריחת הדובדבן לראות את מקור ההשראה של האומן לציור. (הציור כמעט מופשט לחלוטין. זה אינו ציור שמחקה את המציאות, אלא הצבעוניות שבו יוצרת תחושה של פריחה ושל שמחה.)
--	--

ספוגים צבעי מים וצבעי גואש דפי ציור עבים עיפרון	שקף 14 – אפשר לראות אותו בזמן עבודתו. שקף 15 – אפשר לראות תקריב של קטע מתוך הציור הגדול. <u>הצעה לפעילות</u> נתבונן בתמונות של פרחים (זרי פרחים, אגרטלי פרחים, שדות של פרחים). הפרחים יהוו עבורנו השראה ליצירה. נזמין את הילדים לצייר פרחים. נעשה זאת באמצעות צבעי מים וצבעי גואש. אפשר להסתייע בספוגים ובאצבעות לצורך יצירת החתמות. אפשר להכין את קווי המתאר ברישום עדין באמצעות עיפרון.
--	---

מהו זרם הפוינטליזם? קטעי מידע להוראה מתוך הפורטל אאוריקה סרטון דפי ציור עבים צבעי גואש, צבעי מים, צבעי אקריל מכחולים תמונות המדגמות ציור בטכניקת הנקודות – אפשר להדפיס כגלויות או להקרין (עמוד 23). סרטון	העשרה והרחבת ידע עולם הפוינטליזם נכיר את זרם הפוינטליזם באומנות, וגם אומנים ויצירותיהם. מהו זרם הפוינטליזם? אפשר להסתייע באתר אאוריקה. הפוינטליזם (Pointillism) הוא טכניקה של ציור בנקודות עם צבעי יסוד ושל צבעים משלימים. הציירים בשיטה זו מכסים את התמונות בנקודות ובכתמים זעירים שהם מנקדים זה בצד זה. מקרוב נראים הציורים כאוסף של נקודות צבעוניות, אך מבט בציור כזה ממרחק ממצג את נקודות הצבע למראה ברור יותר. פירוש המילה פוינט (point) הוא נקודה. <u>הצעה לפעילות</u> צפייה בסרטון והיכרות עם האומנות הפוינטליסטית של פול סיניאק. <u>משך הסרטון</u>: 3:40 דקות את הציורים בסרטון צייר הצייר הצרפתי פול סיניאק. פול סיניאק המציא יחד עם חברו, ג'ורג' סרה, את שיטת הציור בנקודות המכונה "פוינטליזם". 1. מה מיוחד ביצירותיו של פול סיניאק? 2. מה הוא אוהב לצייר? 3. איך הוא יוצר את הדימויים? למשל, את הים, את העצים, אף השמים, את הסירות. 4. מהי האווירה בציורים? 5. האם הצבעים שהוא בחר דומים לצבעים במציאות? לאחר ההיכרות עם האמן פול סיניאק ויצירותיו אפשר להתנסות בציור בסגנון הפוינטליזם. ציור בנקודות נספר לילדים שנתנסה בציור בנקודות. בתחילה נצפה בסרטון המדגים כיצד ציור פוינטליסטי הולך ונוצר. צפייה בסרטון <u>משך הסרטון</u>: 5:36 דק'
---	---

לאחר מכן נתבונן בציורים שצוירו בטכניקת הציור בנקודות.

נקרין את התמונות. או נדפיס אותן כגלויות.

נזמין את הילדים להתבונן בציורים ולהתייחס אליהם.

נתנסה בציור אישי בטכניקת הפוינטליזם (Dot Painting Craft).

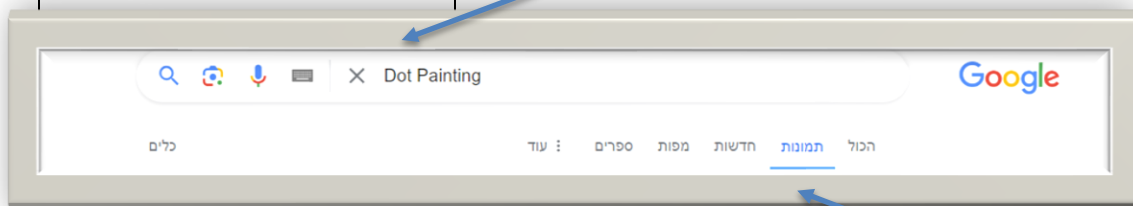
הנחיה ליצירה

נבקש מהילדים לחשוב על נושא לציור. זה יכול להיות כל נושא שמעניין אותם: נוף של ים, חוף ים, יער, הרים, חדר, שדות, חברים וכיו"ב.

נתנסה בציור באמצעות טכניקת הפוינטליזם.

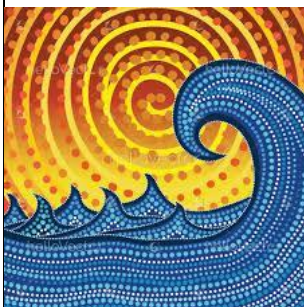
רצוי להראות לילדים דוגמאות לציור בנקודות.

אפשר להקליד במרשתת: **Dot Painting**

יתקבלו דוגמאות רבות ליצירות בנקודות.

אפשר להתבונן יחד עם הילדים ולהזמין אותם להגיב. הכנה זו חשובה כדי לעורר את הדמיון ואת תחושת המסוגלות של הילדים.

גלית עם דוגמאות לציור בנקודות

הצבעים בשביתה

מאת: אוליבר ג'פרס

ידיעות ספרים הוצאה לאור, 2014

תקציר

במקום קופסת צבעים מוצא דנקן בתיקו חבילת מכתבים, כולם פרי עטם של הצבעים שלו. לכל צבע תלונה או בקשה אחרת: צבע אדום טוען שדנקן מעביד אותו יותר מדי, צבע סגול מוטרד מכך שדנקן יוצא כל הזמן מהקווים וצבע ורוד חושד שדנקן נמנע מלהשתמש בו כי הוא חושב שהוא צבע של בנות. גם לשאר הצבעים יש דבר או שניים לומר לדנקן. כיוון שלדנקן חשוב שכל הצבעים שלו יהיו מרוצים, הוא מכין ציור חדש. התוצאה צבעונית במיוחד וגם מוכיחה שדנקן קשוב ורגיש לכל הצבעים בקופסה.

תיאור הפעילות

יחידת הוראה זו העוסקת בספר **הצבעים בשביתה** כוללת שלב של קריאה דיאלוגית שיתופית ופעילויות בעקבות הקריאה. להלן מבנה יחידת ההוראה:

1. פעילות טרום קריאה
2. הנחיות לקריאה דיאלוגית של הספר
3. קריאה חוזרת והעמקה בסיפור
4. הצעות לפעילויות בעקבות הקריאה – מגוון פעילויות לבחירה

הצבעים בשביתה

קריאה דיאלוגית מונחית

חומרי הוראה ולמידה	הצעות לפעילות
	<u>פעילות טרום-קריאה</u> נפתח בשיחה על צבעים. <u>נשאל:</u> ○ מהו הצבע האהוב עליכם? ○ כאשר אתם מציירים, באילו צבעים אתם משתמשים? ○ האם יש צבעים מסוימים שאתם משתמשים בהם הרבה? למה? ○ האם יש צבעים שאתם כלל לא משתמשים בהם? למה? לאחר מכן, נציג בפניה התלמידים את כריכת הספר. נקרא את הכותרת ואת שמות היוצרים ונתבונן באיור. <u>נשאל את הילדים:</u> מה פירוש המילה 'שביתה' ומה עושים כאשר שובתים? נסביר ששביתה היא הפסקה של פעילות, כלומר לפעמים אנשים שעובדים במקום מפסיקים לעבוד לפרק זמן מסוים כי הם דורשים לשנות את תנאי העבודה שלהם או מוחים על דבר מה. כדאי לעמוד על הקשר בין המילה 'שבת' למילה 'שביתה'. היום השביעי נקרא 'שבת' כיוון ששובתים בו מכל מלאכה, כלומר נחים בו.
עותקים של הספר כמספר הילדים או לקריאה בזוגות. חשוב שהתלמידים יוכלו לעיין בספר בזמן ההקראה. מסמך "קריאה דיאלוגית מודל הוראה הוליסטי – הנחיות ודגשים".	<u>הנחיות לקריאה דיאלוגית של הספר הצבעים בשביתה</u> הוא ספר שעיקרו מכתבים שנכתבו על ידי צבעים שונים, כשלכל צבע יש אופי משלו ועניין אחר שמטריד אותו. רצוי להשתהות מעט על כל מכתב ולא לעבור במהירות לזה שאחריו. כדאי לקרוא כל מכתב, להתבונן יחד עם הילדים באיור המלווה אותו ולהזמין אותם להגיב בקצרה. <u>נשאל:</u> מה מפריע לכל צבע? מה הוא רוצה?
<u>קריאה חוזרת והעמקה בסיפור</u> מכתביהם של צבעים מסוימים הם פתח לדיון במבחר סוגיות:	

<u>לצאת מהקווים</u> צבע סגול מבקש מדנקן לצבוע בתוך הקווים ולא לצאת מהם. נשאל את הילדים: האם גם לכם חשוב לא לצאת מהקווים? האם זה נורא כל כך לצאת מהקווים? אולי לפעמים כדאי לצאת מהקווים? מתי ובאיזה מצב כדאי לצאת מהקווים?	
<u>מנוחה</u> צבע אדום טוען שדנקן מעביד אותו יותר מדי, צבע אפור מותש כי דנקן משתמש בו לצבוע חיות גדולות כמו פילים ולוויתנים, וגם צבע כחול, הקצר מאוד, זקוק למנוחה אחרי שצבע ים וגם שמים. נשאל: מה דעתכם על טענות הצבעים - האם יש להם זכות לנוח? למה חשוב לנוח? האם טוב שיש יום אחד בשבוע (שבת) שנחשב ליום מנוחה? מדוע?	
<u>צבע ומגדר</u> צבע ורוד מתלונן שדנקן לא משתמש בו. נשאל: למה דנקן לא צובע בוורוד? האם יש 'צבעים של בנים' ו'צבעים של בנות'? נתבונן בציור הצבעוני שדנקן צייר בסיום הסיפור ונבדוק האם הוא נענה לבקשתו של צבע ורוד.	
<u>הצעות לפעילויות בעקבות הקריאה</u>	
כאן שובתים! הילדים יכינו שלטים שמביעים את התלונות או את הדרישות של הצבעים השונים. הנה מבחר דוגמאות: "לא מוכנים לצאת מהקווים!", "ורוד מתאים גם לבנות וגם לבנים", "גם אני קיים!" (צבע לבן). את הפעילות ניתן לבצע באופן יחידני, בזוגות או בקבוצות. כשכל השלטים יהיו מוכנים, אפשר לצלם את הילדים מפגינים בעד זכויות הצבעים.	בריסטולים לבנים וגם כמה בריסטולים צבעוניים. טושים, גירי שעווה ופסטל בצבעים שמופיעים בספר: אדום, סגול, כתום, צהוב, כחול, ירוק, אפור, בז', אפרסק, לבן, שחור, ורוד.
צבע לא רגיל נתבונן שוב בציור החדש והצבעוני של דנקן (בסיום הסיפור). נשים לב לבחירת הצבעים הייחודית (תנין כחול, לוויתן בצבע בז', מים ירוקים ועוד). נבקש מהילדים לצייר ציור ולהשתמש בצבעים שונים מהמקובל, כפי שדנקן עשה בציוריו. לאחר מכן נתבונן בציורי הילדים ונשוחח על התחושות ועל המחשבות שעוררה בהם הפעילות.	דפים, מגוון רחב של צבעים
מכתב לדנקן <u>שלב 1</u> נקרא שוב מבחר מכתבים מהספר ונבדוק כיצד הצבעים מתחילים ומסיימים מכתב. נבחין שחלק מהצבעים פותחים ב"היי דנקן", חלק ב"דנקן היקר",	ניירות לבנים לכתיבה מצבעים (טושים) בצבע טורקיז כמספר הילדים. אופציונלי: מעטפות

	ויש כאלה שמסתפקים ב"דנקן" (כדאי לחשוב יחד – האם יש הבדל בין שלוש הפניות הללו?). נשים לב לכך שהצבעים מסיימים במילה 'חברך'. יש כאלה שמסתפקים ב'חברך' ויש כאלה שמתארים באותה הזדמנות את מצבם או את הרגשתם: "חברך הגמור", "חברך העייף מאוד", "חברך המרוצה". נסביר שאפשר לסיים מכתב בכל מיני דרכים: שלך, בברכה, בהערכה, להתראות ועוד. <u>שלב 2</u> נזכיר שני צבעים שאינם מופיעים בספר: תכלת וטורקיז. יחד עם הילדים נחשוב על אילו דברים הצבעים הללו יכולים להתלונן או מה הם יכולים לבקש מדנקן. נדגים לילדים כתיבת מכתב, ונשתף אותם תוך כדי כתיבה (ראו בסוגריים משפטים שמעודדים את הילדים להשתתף בתהליך הכתיבה): [איך נתחיל - היי דנקן, דנקן היקר, שלום דנקן?] דנקן היקר, אתה לא מכיר אותי כי אני לא נמצא בקופסת הצבעים שלך. [אם הוא לא בקופסת הצבעים של דנקן, איפה הוא יכול להיות?] אני נמצא בקופסת הצבעים הגדולה יותר שיש לחברך דונאלד. ראית כמה גוונים יש אצלנו? שמעתי מצבע כחול [נשאל: מה הוא שמע מצבע כחול? מה אתם חושבים שהוא סיפר לו?] שאתה משתמש בו כדי לצבוע ימים, אגמים, נהרות וגם שמים. הוא קצר מאוד בגלל זה. חשבתי שזה יהיה נחמד אם מדי פעם תשתמש בי במקום בצבע כחול. אנחנו די דומים בסך הכול, ואני פנוי כמעט תמיד כי דונאלד אוהב לצייר בצבעים חמים כמו אדום, ורוד וכתום. מה דעתך? [איך נסיים את המכתב?] מקווה להיות חבר שלך, צבע תכלת <u>שלב 3</u> לאחר שכתבנו עם הילדים מכתב, נבקש מהם לכתוב בעצמם מכתב, כאילו היו צבע טורקיז. נספק לילדים מצבע (טוש) מתאים ונעודד אותם לא רק לכתוב אלא גם לצייר על הדף.
--	--

כך ולא כך [בתוך הספר דירה להשכיר]

מאת: לאה גולדברג (לפי ק' צ'וקובסקי)

איורים: שמואל כץ

ספרית פועלים – הקיבוץ המאוחד הוצאה לאור, 1959

תקציר

ענת מבקשת מאביה לצייר לה כלב ומלונה וגם דוד עם שפם. האב לוקח לידיו עיפרון ומצייר תמונה שבה הכלב יושב על כיסא וקורא עיתון ואילו הדוד יושב במלונה. "בלבלת הכול" אומרת ענת לאביה ומבקשת ממנו לצייר תמונה נכונה. האב נענה לבקשתה ובתמונה החדשה משיב את הסדר על כנו. האב המבולבל והמפוזר, לכאורה, ממשיך לצייר תמונות משובשות ולתקן אותן עד שהוא נקרא לטלפון.

תיאור הפעילות

יחידת הוראה זו העוסקת בספר **כך או כך מתוך הספר דירה להשכיר** כוללת שלב של קריאה דיאלוגית שיתופית ופעילויות נלוות בעקבות הקריאה.

להלן המבנה של יחידת ההוראה:

1. פעילות טרום קריאה
2. הנחיות לקריאה דיאלוגית של הספר
3. קריאה חוזרת והעמקה בסיפור
4. הצעות לפעילויות בעקבות הקריאה – מגוון פעילויות לבחירה

כך ולא כך

קריאה דיאלוגית מונחית

חומרי הוראה ולמידה	הצעות לפעילות
איור מתוך הספר (עכבר רודף אחרי חתול)	פעילות טרום-קריאה נציג איור 'משובש' מתוך "כך ולא כך", למשל איור שבו עכבר ענק רודף אחר חתול. ניתן לילדים להגיב ובמידת הצורך לשאל: - מה דעתכם על האיור? - האם האיור הצחיק אתכם? למה? נציג בפני הילדים את כריכת הספר דירה להשכיר ונשאל אם הם מכירים את הספר? (יש להניח שהם יענו בחיוב). נציין שבספר יש שלושה סיפורים שונים ושהפעם נקרא את הסיפור "כך ולא כך" שמתוכו לקוח האיור שבו התבוננו קודם.
עותקים של הספר כמספר הילדים או לקריאה בזוגות. חשוב שהתלמידים יוכלו לעיין בספר בזמן ההקראה. מסמך "קריאה דיאלוגית מודל" הוראה הוליסטי – הנחיות ודגשים".	הנחיות לקריאה דיאלוגית של הספר במהלך קריאת הספר כדאי להתעכב על התמונות ה'משובשות' ולהבחין מה לא נכון בהן. רק לאחר מכן נקרא את תגובתה של ענת לכל תמונה.
מומלץ שפעילות זו תיעשה בקבוצות קטנות בהן 6-8 ילדים. הקבוצה הקטנה מתאימה יותר לשיח הדיאלוגי שכן היא מאפשרת לכל משתתף לחלוק את ההבחנות והתובנות שלו ולתרום לדין הפרשני.	קריאה חוזרת והעמקה בסיפור - האם אבא של ענת באמת מפוזר ומבולבל או שהוא מצייר בכוונה תמונות לא נכונות? - אילו תמונות מעניינות יותר בעיניכם – התמונות הנכונות או התמונות המבולבלות? למה? - איזו תמונה הפתיעה או הצחיקה אתכם במיוחד? למה? - מה הייתם מבקשים מאבא של ענת לצייר?
הצעת לפעילות בעקבות הקריאה	
ניירות לבנים עיפרון רגיל או שחור ושני צבעים (כחול וצהוב או כחול וכתום) לכל ילד.	קו ושני צבעים בסיום הסיפור מעודדים את הילדים לצייר "ציור נפלא" ומציעים להם לצייר את ענת ואת אבא שלה. התבוננו בסגנון האיור של שמואל כץ – שימו לב לכך

	שהקווים הם בשחור ושהצבעוניות מוגבלת (לרוב שני צבעים, לפעמים שלושה). הנחו את הילדים לצייר את ענת ואת אבא שלה בסגנון דומה – שימוש בעפרון או במצבע (טוש) שחור ובשני צבעים. לאחר שהילדים יסיימו לצייר, כדאי לערוך רפלקציה קצרה ולבדוק איך המגבלה על מגוון הצבעים השפיעה עליהם ועל יצירתם.
ניירות לבנים וצבעים	כך לא לפעמים גם אנחנו יכולים להיות קצת מפוזרים ומבולבלים. בחרו באחת מהאפשרויות הבאות וציירו ציור 'לא נכון': ○ ערוגת גזר, דחליל וארנב ○ ציפור, קן וחתול ○ אדם, כלב ומקל ○ דג, אקווריום וחתול ○ אפשר להוסיף כל ציור 'מבולבל' אחר, אם יש לתלמידים רעיונות נוספים. בסיום הפעילות נשאל את הילדים: מה בחרתם לצייר ולמה? איך הרגשתם כשציירתם ציור 'לא נכון'?

העשרה

וינסנט ואן גוך, דיוקן של אמן

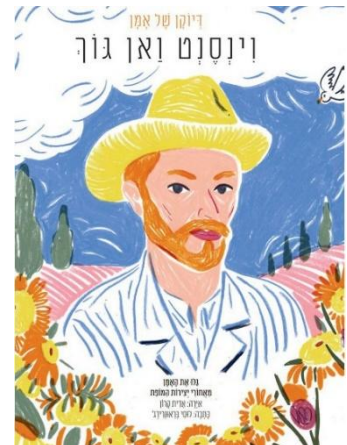
מאת: בראונרידג לוסקי

תקציר

וינסנט ואן גוך אהב לצייר, אבל הציורים שלו יצאו עכורים וחומים. בחפושיו אחר השראה הוא בקר את אחיו האהוב בפרוז, ופגש שם חבורת צירים שנודעו בשם "האימפרסיוניסטים". הם למדו אותו להשתמש בצבעים צלולים ובהירים. מאז הוא לא הפסיק לצייר, ויצר יותר מאלפים ציורים. זהו ספורו של אחד הציירים הגדולים בתולדות האמנות המערבית, וספור יצירות המופת שלו – מקור השראה גדולה מאין כמוה.

הספר כולל מבט מקרוב על עשר יצירות מאת וינסנט ואן גוך.

לקוח מתוך: <https://zeltner.co.il/5766-2-2-2/>

פרידה קאלו, דיוקן של אמנית

מאת: בראונרידג לוסקי

תקציר

זהו סיפורה של הציירת המקסיקנית הגדולה בכל הזמנים וסיפור יצירות המופת שלה - מקור השראה גדולה מאין כמוה. הספר, בסדרת דיוקן של אמן בהוצאת צלטנר, כולל מבט מקרוב על עשר מיצירותיה. הוא מיועד לגילאי 4-8 ומתאים גם לראשית קריאה. ספר זה מצטרף לספר פרידה קאלו, שראה אור אף הוא בהוצאת צלטנר, בסדרה "קטנות גדולות".

לקוח מתוך: <https://zeltner.co.il/5766-2-2-2/>

פעילות מסכמת למסע הספרותי-אומנותי

תערוכת יצירות

הילדים ייצרו יצירות במהלך כל ימי בית הספר של החופש הגדול. לתערוכה הם יבחרו יצירה אחת שאותה יעמידו לתערוכה. מומלץ שלכל ספר יהיה ייצוג בתערוכה. ניתן להכין תצוגה של הספרים.

שלבי הכנת התערוכה

✎ בחירת היצירות – כל ילד יבחר את היצירה שאותה הוא רוצה להציג בתערוכה.

✎ כתיבת שם ליצירה והכנת כרטיס עם שם היצירה ועם שם היוצר (מצורף כרטיס מעוצב).

✎ כתיבת הסבר קצר על היצירה, על שם היצירה ועל מקור ההשראה ליצירה, ומדוע היא היצירה שנבחרה. מומלץ להזמין אותם לכתוב בדף טיוטה, ולאחר השלמת הכתיבה, להקריא לילדים את מה שכתבו ולשאול אותם אם הם מרוצים מההסבר ואם היו רוצים לשנות אותו להוסיף עליו. לאחר השלמת הכתיבה להעתיק לדף המעוצב (מצורף כרטיס מעוצב).

✎ הכנת התערוכה – מציאת מקום מתאים, הצבת הציורים על גבי לוחות קיר (אפשר גם לוחות ניידים). לצד כל ציור נצמיד את שם היצירה ואת דף ההסבר.

✎ קביעת מועד להצגת התערוכה

✎ כתיבת הזמנות לתערוכה

✎ הכנת פרסומת לתערוכה

✎ כל ילד יתכונן להציג את הציור שלו מול באי התערוכה. חשוב לתרגל עם הילדים את הדיבור בפני קהל וכיצד הם מסבירים על היצירה שלהם בפעילות שיא בפני המוזמנים לתערוכה.

עזרים

1. שלט אישי – גרסה לילד וגרסה לילדה
2. דף מעוצב לכתיבת הסבר קצר על היצירה

